Slovenské národné povstanie (SNP) :)

Ozbrojené vystúpenie slovenského domáceho odboja proti nemeckým okupačným vojskám a kolaborantskému režimu, ktorým sa Slovensko prihlásilo k cieľom protifašistickej koalície Spojencov.

Priamemu vypuknutiu SNP dlhodobo predchádzala všeobecná situácia vo svete. Tá si vynútila vznik antihitlerovskej koalície s cieľom odstrániť vo svete fašizmus. Jej predstavitelia v bývalej ČSR prijali program obnovenia republiky. Podpísala sa dohoda o vytvorení Československej armády vo Francúzsku (október 1939), vznikla Československá jednotka bojového letectva vo Veľkej Británii (júl 1940) a v Londýne sa ustanovila československá exilová vláda na čele s Edvardom Benešom. V júli 1941 ju oficiálne uznali Veľká Británia, ZSSR a USA.

Vytvorenie ilegálnej Slovenskej národnej rady (SNR) v decembri 1943 s jej programom, sformulovaným pod názvom Vianočná dohoda, predpokladalo obnovu ČSR na základe rovnosti oboch národov. Za svoj prvoradý cieľ si vytýčila jednotný boj za odstránenie nacisticko-nemeckého diktátu na území slovenského štátu.

Vypuknutie SNP urýchlil fakt, že slovenské hranice prekročili nemecké okupačné vojská 29. augusta 1944. Po 15.00 hodine vojenské ústredie vydalo rozkaz na najprísnejšiu bojovú pohotovosť vojenských posádok. Večer po rozhlasovom prejave generála Ferdinanda Čatloša veliteľ vojenských zložiek povstalcov, vtedy podplukovník generálneho štábu Ján Golian, vydal rozkaz, aby jednotky slovenskej armády kládli fašistom odpor. Tento akt znamenal začiatok Povstania, ktoré však vypuklo predčasne v štádiu nedokončených príprav. Jeho vypuknutie nevhodne urýchlila nemecká okupácia, čo znamenalo pre organizátorov SNP prijať druhý, horší variant.

Do hôr v okolí Bánoviec nad Bebravou odchádzali desiatky a stovky statočných Slovákov. Spoločne so sovietskymi partizánmi, českými, maďarskými, nemeckými, francúzskymi i belgickými hrdinami vytvárali partizánske oddiely a ničili v tyle hitlerovských votrelcov.

Predstavitelia odboja nemali pred Povstaním zjednotenú prípravu na konečné ozbrojené vystúpenie. Partizánski velitelia pred jeho vypuknutím realizovali ozbrojené útoky v stupňujúcom sa počte, čím sa predčasne dostávali do rozporu s fašistami a s ich satelitnou slovenskou vládou aj s prezidentom Jozefom Tisom. Medzi jednotlivými príslušníkmi vtedajšieho antifašistickejšieho hnutia často chýbala výraznejšia vzájomná symbióza, ktorá by zabezpečila lepšiu organizáciu SNP.

Rozpoltenosť vtedajšej spoločnosti bola badateľná aj v spomínanom rozhlasovom prejave ministra obrany totalitného, profašistickej Slovenskej republiky (1939-1945) Ferdinanda Čatloša, ktorý oznámil preniknutie nemeckých vojsk na Slovensko. Napriek viacerým protifašistickým tendenciám zostal verný vyčkávaniu a k Povstaniu sa nepridal. Na druhý deň, 30. augusta 1944, vystúpil prezident Jozef Tiso, ktorý obhajoval fašistickú, nemeckú okupáciu a odsúdil Povstanie. Katastrofálne dopadli z dôvodu zlyhania ich najvyššieho velenia dve východoslovenské divízie. Nemci ich do konca augusta stačili odzbrojiť, rozohnať a len časť vojakov sa dostala k povstalcom.

Napriek viacerým nepriaznivým okolnostiam sa Povstanie v krátkom čase rozšírilo na vyše 30 vtedajších okresov s rozlohou asi 20.000 kilometrov štvorcových s približne 1,7 milióna obyvateľmi a siahalo na východe po Levoču, Spišskú Novú Ves a Dobšinú, na západe po Žilinu, Bánovce nad Bebravou a Topoľčany. Na severe a na juhu sa povstalecké územie dotýkalo až štátnych hraníc.

Prvé boje sa začali pri Žiline 29. augusta 1944, keď sa vojaci žilinskej posádky postavili na odpor. O deň neskôr, 30. augusta, na rozkaz podplukovníka generálneho štábu Jána Goliana povstalci ustúpili do Strečnianskej tiesňavy, kde mjr. Jozef Dobrovodský, povstalecký veliteľ žilinskej posádky, spolu s povstaleckým veliteľom martinskej posádky podplukovníkom Emilom Perkom a veliteľom 1. čs. partizánskej brigády Milana Rastislava Štefánika Petrom Alexejevičom Veličkom začal organizovať nové obranné postavenie.

SNR prijala dňa 1. septembra 1944 deklaráciu o prevzatí všetkej moci na povstaleckom území, na ktorom sa obnovilo demokratické Československo. Hlavnú časť tohto oslobodeného územia tvorilo najmä stredné Slovensko a jeho sídlom bola Banská Bystrica.

V prvých septembrových dňoch, i keď po strate pomerne veľkého územia, s výnimkou Ponitria sa podarilo stabilizovať povstaleckú obranu. Karpatsko-duklianska operácia Sovietskej armády, ktorá sa začala 8. septembra 1944, prispela k tomu, že nemecké velenie muselo stiahnuť z východných častí Slovenska a zo severovýchodného úseku povstaleckého frontu úderné jednotky.

Útok 18. SS divízie na juhu znamenal začiatok ofenzívy nemeckých okupačných vojsk, ktoré mali výraznú, najmä

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

technickú prevahu nad povstalcami, a vyvolal krízovú situáciu povstaleckej obrany: dňa 22. októbra padla Detva, 26. októbra Zvolen. Obrana povstaleckého územia sa postupne skončila. Napriek veľmi zložitej situácii sa povstalci dokázali hrdinsky brániť dva mesiace - do 27. októbra 1944, keď Nemci obsadili Banskú Bystricu. Na to generál Rudolf Viest vydal rozkaz o ústupe do hôr a povstalci prešli na partizánsky spôsob boja.

Dva mesiace sa proti nemeckej presile bránilo 60 000 vojakov armády a 18 000 partizánov, spolu so Slovákmi aj príslušníci 30 národov a národností Európy, Austrálie. Udržanie povstaleckého územia počas tohto obdobia v tyle sovietsko-nemeckého frontu, rozsah, dĺžka a vojenský význam povstania ho zaraďujú k najvýznamnejším antifašistickým vystúpeniam[1].

Prehliadka nemeckých okupačných vojsk v Banskej Bystrici, po potlačení Povstania (október 1944)

[1] Slovenské národné povstanie bolo jednou z kľúčových a pozitívnych udalostí slovenských dejín. V septembri 1992 Slovenská národná rada vyhlásila 29. august za deň štátneho sviatku.

História Slovenska - 11.časť – SNP a obnovenie ČSR v roku 1945

- **https://www.vhu.sk/79-vyrocie-slovenskeho-narodneho-povstania/**
- **https://www.vtedy.sk/snp**

Do hôr v okolí Bánoviec nad Bebravou odchádzali desiatky a stovky statočných Slovákov. Spoločne so sovietskymi partizánmi, českými, maďarskými, nemeckými, francúzskymi i belgickými hrdinami vytvárali partizánske oddiely a ničili v tyle hitlerovských votrelcov. Návrat rozviedky 8. oddielu partizánskej brigády Jana Žižku v oblasti Dolných Vesteníc

II. čs. partizánska brigáda - oddiel Vysoké Tatry. Komisár a náčelník II. čs. partizánskej brigády Za oslobodenie Slovanov A. S. Makarov a príslušníci oddielu Vysoké Tatry

Účastníci SNP, zľava: kpt. Novák, Dorošenko, Oskár Topoľ a Vladimír Mandik

Slovenské národné povstanie - Bulharskí vojaci vo vlaku s nápisom: Náš cieľ - Berlín

Partizánska skupina Za vlasť

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

Do hôr v okolí Bánoviec nad Bebravou odchádzali desiatky a stovky statočných Slovákov. Spoločne so sovietskymi partizánmi, českými, maďarskými, nemeckými, francúzskymi i belgickými hrdinami vytvárali partizánske oddiely a ničili v tyle hitlerovských votrelcov. Pochod skupiny partizánov z 8. oddielu brigády Jana Žižku v priestore Uhrovec

Partizánska jednotka v Demänovskej doline

Slovenskí a sovietski partizáni

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania